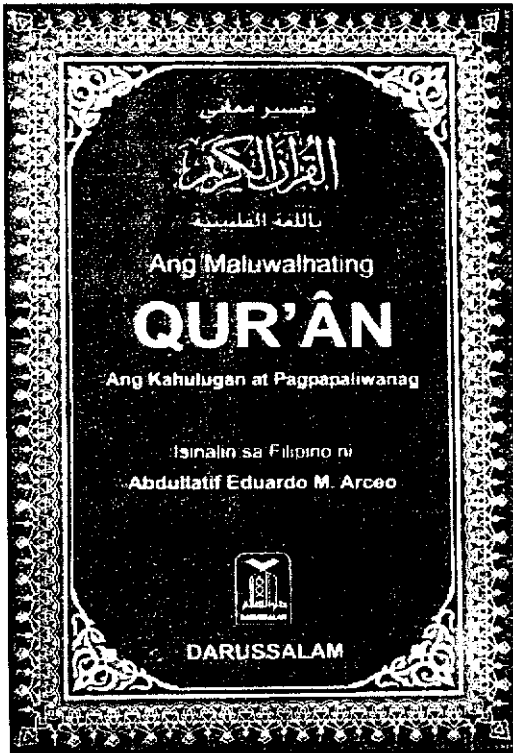

۲۹۴

ترجمة فيليپيني قرآن كريم از عبداللطيف ادواردو

Ang Maluwalhating Qur'ân, Ang Kahulugan at Pagpapaliwanag, Isinalin sa Filipino ni Abdullatif Eduardo M. Arceo, Iwinasto ni Manib M. Sarangani, Riyadh (Saudi Arabia): Darussalam, 1426. g+939 pp. ISBN: 9960-732-87-8.

تفسير معاني القرآن الكريم باللغة الفلبينية، ترجمه به فيليپيني از عبداللطيف ادواردو م. آرسنو، رياض (عربستان سعودی): انتشارات دارالسلام، ۱۴۲۶ ق / ۲۰۰۵. ۹۳۹+g ص. شابک: ۸-۸۷-۷۳۲-۹۹۶۰.

این ترجمه جدید فیلیپینی از قرآن کریم را یکی از مسلمانان اهل فیلیپین و ساکن مدینه منوره به نام عبداللطیف ادواردو انجام

داده و انتشارات دارالسلام در ریاض آن را در سال گذشته در ۹۳۹ صفحه منتشر ساخته است. متن قرآن با رسم الخط عثمان طه در هر صفحه سمت راست، و ترجمه فیلیپینی آن در سمت چپ همان صفحه قرار داده شده است. مترجم به ندرت برخی پانویسهای توضیحی را به

ترجمان وحی / سال دهم / شماره اول

□ ۱۱۷

۱۵۷۸

ترجمه خود افزوده است. آغاز کتاب از سمت راست (به شیوه کتابهای عربی) قرار داده شده است. در آغاز فهرست سوره‌ها، مقدمه کوتاه مترجم و گزیده‌ای از جملات ادیبان، دانشمندان و اسلام شناسان غربی درباره ویژگیها و جایگاه قرآن کریم آمده است. برخی از آنان عبارتند از: گوته، مارگلیو، موریس بوکای، آرتور آربری.

ترجمه روسی قرآن کریم به قلم المیر کولیف

القرآن الکریم و ترجمه معانیه الی اللغة الروسية، ترجمه به روسی شیخ المیر کولیف، ویراسته شیخ علی خان مسایف و شیخ عبدالرؤف عباس کولیف. مدینه (عربستان سعودی): مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف، ۱۴۲۳ ق. ۱۰۷۰ ص. شابک: ۹۹۶۰-۸۴۷-۵۰-۰

این ترجمه روسی از قرآن کریم در اصل از سوی «جمعیه احیاء التراث الاسلامی» در کزیت تهیه شده و پس از مقابله و ویرایش در «مجمع الملك فهد» در مدینه منوره در سال ۱۴۲۳ هجری قمری انتشار یافته است. در آغاز کتاب (سمت راست) مقدمه‌ای از وزیر اوقاف عربستان و مقدمه‌ای از مترجم قرار گرفته و سپس متن آیات و ترجمه روسی آن در هر صفحه به شکل دو ستونی (مجموعاً ۸۲۲ صفحه) آمده است. بخش پایانی کتاب حاوی سه بخش است: نخست (ص ۸۲۳-۱۰۵۰) مجموعه‌ای از

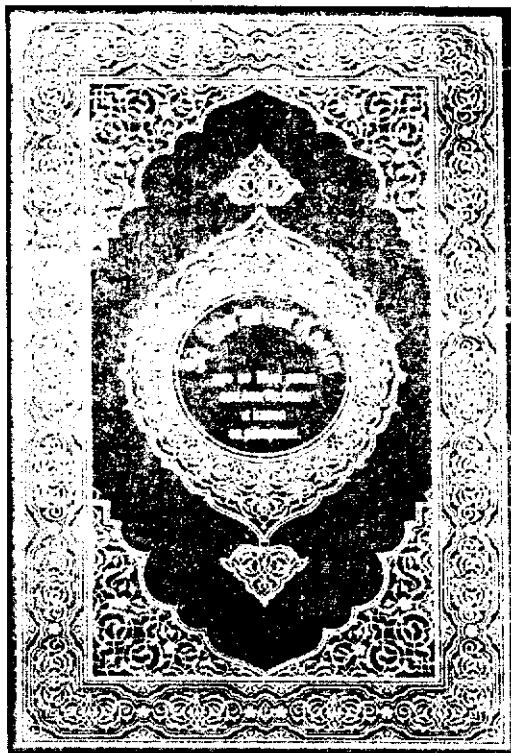
توضیحات و یادداشت‌های تفسیری به ترتیب سوره‌های قرآن آمده است. این توضیحات لغوی، کلامی، تفسیری و تاریخی حجمی نسبتاً زیاد (بیش از ۲۰۰ صفحه) را در بر گرفته است. سپس توضیحاتی درباره برخی اعلام و اصطلاحات خاص قرآنی در ۱۹ صفحه و در

پایان فهرست سوره‌های قرآن آمده است.

ترجمه ایرانونی فیلیپینی از عبدالعزیز گرو عالم

So Qur'an al Karim: ago sq Kiya pema ana iron Ko basa a iranon sa pilimpinas, Inranon i Sheik Abdulaziz Guroalim Saromantang, Madina (KSA): King Fahd Complex for the Printing of the Holy Qur'an, 1422, 1426. ISBN: 9960-847-34-9.

القرآن الکریم و ترجمه معانیه الی اللغة الايرانونیه الفلبینیة، ترجمه به ایرانونی فیلیپینی از شیخ عبدالعزیز گرو عالم سارو منتانگ، مدینه: مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف، ۱۴۲۲، ۱۴۲۶ ق. ۱۰۶۸ ص. شابک: ۹-۳۴-۸۴۷-۹۹۶۰

ایرانونی یکی از زبانهای متداول در فیلیپین است. ترجمه حاضر را یکی از مسلمانان منطقه به نام عبدالعزیز گرو عالم سارو منتانگ انجام داده و پس از اصلاحات و ویرایش از سوی محققان مجمع الملك فهد (شیخ عبدالله حاج علی منیب و شیخ فاروق سعد الدین عبدالرشید) در سال ۱۴۲۶ هجری قمری در مدینه منتشر شده است. متن قرآن با رسم الخط عثمان طه و ترجمه ایرانونی آن در دو ستون در هر صفحه قرار گرفته و فهرست سوره‌ها در پایان آمده است. ترجمه حاضر فاقد هر گونه پانویس یا نکات تفسیری و توضیحی است.

ترجمه اسپانیولی از تفسیر قرطبی

Compendio del Tafsir del Corán «Al-Qurtubi», Traducción Zakaríya Maza Abu Mubarak, Granada (Spain): CDAD. Musulmána Española de la Mezquita del Temor de Alláh, 2005. Tome 1, 535pp, Tome 10, 337pp.

مختصر الجامع لاحكام القرآن [تفسیر القرطبی]، ترجمه به اسپانیولی زکریا مزا ابومبارک، ویراسته عبدالرزاق پرز، غرناطه (گرانادا، اسپانیا): الجمعية الاسلامیة الاسبانیة بمسجد التقوی فی غرناطه، ۲۰۰۵. جلد اول، ۵۳۵ ص، جلد دهم، ۳۳۷ ص. بدون شابک.

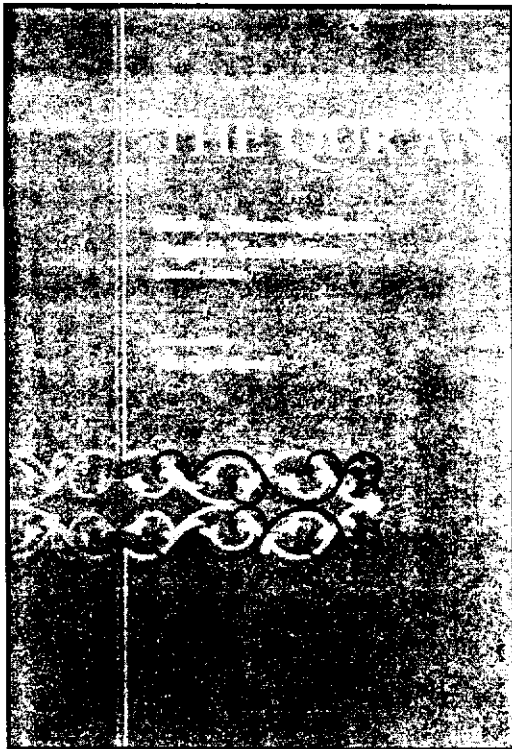
این اثر ۱۰ جلدی ترجمه‌ای اختصار یافته از تفسیر قرطبی (الجامع لاحكام القرآن) به زبان اسپانیولی است که از سوی «جمعیت مسلمانان اسپانیا در مسجد التقوی در غرناطه» تهیه و منتشر شده است. مترجم اثر زکریا ابومبارک و ویراستار ادبی آن عبدالرزاق پرز هر دو از مسلمانان ساکن اسپانیایند. از این اثر ده جلدی، دو جلد اول و دهم در سال ۲۰۰۵ انتشار یافته و باقی مجلدات در دست آماده سازی است. جلد نخست حاوی مقدمه تفسیر، و تفسیر سوره‌های فاتحه و بقره (تا آیه ۲۰۲) و جلد

دهم مشتمل بر تفسیر سوره هفتاد و دوم (سوره جن) تا آخر قرآن کریم است. متن کتاب از حروفچینی دقیق، زیبا و بسیار چشم‌نوازی برخوردار است.

چاپ دوم و اصلاح یافته از ترجمه علی قلی قرایی

The Qur'an, With a Phrase-by-Phrase English Translation, translated by 'Ali Quli Qar'ai, Second revised edition, London: Islamic College For Advance Studies Press (ICAS), 2005. xxxii+944pp.

قرآن با ترجمه عبارت به عبارت انگلیسی، ترجمه علی قلی قرایی، چاپ دوم با اصلاحات، لندن: انتشارات کالج مطالعات اسلامی، ۲۰۰۵. xxxii+۹۴۴ ص.

چاپ دوم ترجمه انگلیسی قرآن به قلم علی قلی قرایی همراه با اصلاحات در سه شهر لندن، قم و بنگلور (هندوستان) منتشر شد. تغییرات و اصلاحاتی که در این چاپ صورت گرفته عبارتند از: الف) اشتباهات املائی در متن ترجمه به کلی رفع و اصلاح شده است. ب) نمایه اعلام و موضوعات در پایان ترجمه مجدداً بازبینی و کنترل و آدرس تمام ارجاعات به آیات قرآنی یکسان شده است. در چاپ قبلی، در میان شماره‌های آیات ارجاع شده ناهماهنگی به چشم می‌خورد. اصلاح این قسمت روی

هم رفته ۲ صفحه به کل بخش نمایه افزوده است. ج) در برخی موارد، به منظور روان سازی زبان ترجمه، تغییرات اندکی در متن ترجمه اعمال شده است.

نسخه جدید ترجمه حاضر در تیراژهای مختلف در انگلستان، ایران و هندوستان به طبع رسیده و قرار است به زودی چاپی از آن در آمریکا (از سوی تحریک ترسیل قرآن، واقع در نیویورک) انتشار یابد.

چاپ جدید و اصلاح شده از ترجمه فارسی موسوی گرمارودی

قرآن کریم، با ترجمه فارسی سید علی موسوی گرمارودی، ویراسته بهاء الدین خرماشاهی، سید حسین صدرالحفاظ و حسین استادولی، چاپ دوم با تجدید نظر، تهران، انتشارات قدیانی، ۱۳۸۴. ۶۰۴+۷۰۴ ص. شابک: ۰-۶۹۶-۴۱۷-۹۶۴.

چاپ نخست این ترجمه همزمان با ماه مبارک رمضان ۱۴۲۵ قمری (مهر ماه ۱۳۸۳)

۱۵۸۲

انتشار یافت (درباره معرفی کوتاهی از چاپ نخست ترجمه قرآن موسوی گرمارودی، نک. ترجمان وحی، سال هشتم، ش ۲، شماره پیاپی ۱۶، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، ص ۱۱۴-۱۱۵). مترجم در چاپ دوم ترجمه خود به بازبینی و اصلاح کاملی در چاپ نخست دست زده و با بهره گیری از نظرات و پیشنهادات صاحب نظران و منتقدان این حوزه، ویرایش جدید از ترجمه خود را منتشر ساخته است. مهم ترین اصلاحات مترجم در چاپ دوم دو نکته است: نخست تعدیل در به کارگیری مفرط از نشانه های سجاوندی، همراه با اصلاح نثر ترجمه فارسی به قصد روان تر ساختن آن، و دوم بازبینی مجدد به منظور یکسان سازی بیشتر در ترجمه آیات مشابه قرآن در همه سطوح.

مؤخره یتا پی نگاشت دوم مترجم بر چاپ جدید اثرش در صفحات ۶۴۲-۶۵۲ آمده و در آن، مترجم به شرح و اکنش های مختلف پس از انتشار چاپ اول پرداخته و به تفصیل از پیشنهادات و اصلاحات برخی صاحب نظران ترجمه قرآن سخن گفته است. شرحی از جزئیات بازنگری و اصلاح مترجم در پایان همین بخش آمده است. گفتنی است فهرست منابع مورد استفاده مترجم نیز که در چاپ دوم، در صفحات ۶۵۳-۶۵۸ درج شده، نسبت به چاپ پیشین، اصلاحات اساسی پیدا کرده است.

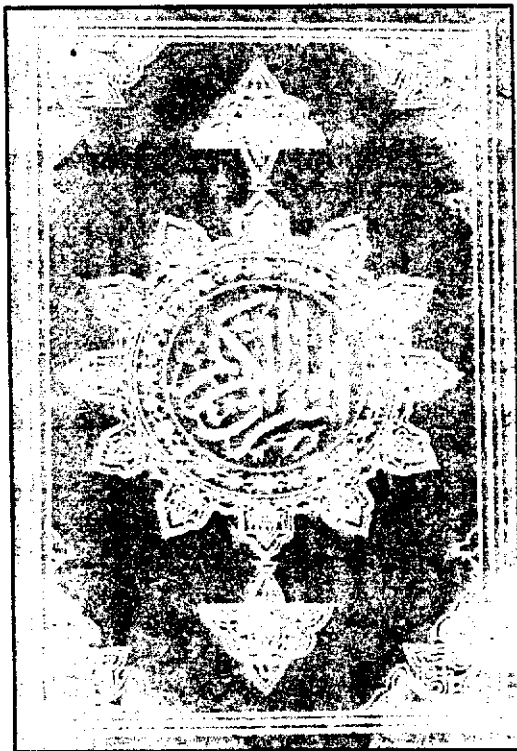
ترجمه فارسی قرآن از ابوبکر عتیق نیشابوری (سورآبادی)

قرآن کریم، با ترجمه ابوبکر عتیق نیشابوری، به کوشش و تصحیح محمد مهیار، تهران، انتشارات کلیدر، ۱۳۸۴. ۶۰۴+۶۰۴+دویست و بیست ص. شابک: ۲-۵۸-۷۶۵۰-۹۶۴. ابوبکر عتیق بن محمد نیشابوری معروف به سورآبادی (متوفای ۴۹۴ ق) از مترجمان و

مفسران خراسان و از جمله کرامیان نیشابور در قرن پنجم به شمار می‌آید. وی تفسیر پارسی خود بر قرآن را پیش از سال ۴۷۰ هجری و در زمان آلب ارسلان سلجوقی (حکومت ۴۵۵-۴۶۵ ق) نگاشته که در طول تاریخ آن را با عناوینی چون تفسیر عتیق نیشابوری، تفسیر سورآبادی و تفسیر التفاسیر می‌شناخته‌اند. از این اثر تلخیص‌های متعددی - دست کم سه نسخه

- در دست است که همگی در روزگاران قدیم فراهم آمده است.

تفسیر عتیق نیشابوری را نخستین بار مرحوم مهدی بیانی در کتاب نمونه سخن فارسی (تهران، ۱۳۱۷، ص ۱۱۸-۱۲۰) معرفی کرد. چندی بعد، هم‌در مقاله‌ای در مجله پیام نو (خرداد ۱۳۲۴) خبر از نسخه‌ای کامل از تفسیر سورآبادی داد که سالها بر مزار شیخ احمد جام وقف شده بود و به تازگی به «موزه ایران باستان» انتقال یافته بود. نسخه تربت جام مشتمل بر یک دوره کامل از ترجمه قرآن کریم همراه با گزیده‌ای از

تفسیر و قصه‌های قرآنی است. این متن را مرحوم مهدی بیانی و یحیی مهدوی در سال ۱۳۳۸ ش در دو مجلد (تهران، انتشارات دانشگاه تهران) با عنوان ترجمه و قصه‌های قرآن منتشر ساختند. سالها بعد نیز یحیی مهدوی قصص قرآن مجید (برگرفته از تفسیر ابوبکر عتیق نیشابوری) را در سلسله انتشارات دانشگاه تهران (تهران، ۱۳۴۷) چاپ کرد. وی در مقدمه این اثر به تفصیل تفسیر عتیق نیشابوری و نسخه منحصر به فرد «تربت شیخ جام» را معرفی کرد.

پس از آن، بخشهایی از تفسیر سورآبادی به همت پرویز ناتل خانلری و مجتبی مینوی در مجموعه «انتشارات بنیاد فرهنگ ایران» (تهران، ۱۳۵۳، دو جلد) به صورت عکسی انتشار یافت، اما صورت کامل این اثر را علی اکبر سعیدی سیرجانی در ۵ جلد با عنوان تفسیر سورآبادی: تفسیر التفاسیر (تهران، انتشارات فرهنگ نشر نو، ۱۳۸۱) تصحیح و منتشر ساخت.

در سالهای اخیر هم مجموع قصه‌های این تفسیر را دو تن گردآوری، تصحیح و منتشر ساخته‌اند: نخست فرهنگ ترجمه و قصه‌های قرآن مبتنی بر تفسیر ابوبکر عتیق نیشابوری، تدوین محمد جاوید صباغیان، مشهد، ۱۳۶۸. دوم تفسیر عتیق نیشابوری، ویرایش جعفر مدرس صادقی، تهران، ۱۳۸۰.

اکنون بخش ترجمه فارسی این اثر کهن به تصحیح و کوشش محمد مهیار به صورت اثری مستقل انتشار یافته است. این اثر حاوی متن قرآن کریم با رسم الخط «مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران» و ترجمه سوراآبادی به صورت صفحات مقابل است. مبنای کار وی نسخه تربت جام بوده، اما در مواردی که افتادگی در کار بوده، مصحح از نسخه بنیاد فرهنگ و نیز تصحیح سعیدی سیرجانی بهره برده است. در پایان مصحح اثر، مؤخره‌ای مفصل در ۲۲۰ صفحه با عنوان «ویژگیهای زبانی ترجمه سوراآبادی» بر کار خود افزوده و پس از توضیحاتی مقدماتی در معرفی سوراآبادی و تفسیر کهن وی، در چند فصل به مباحث زیر پرداخته است: الف: ویژگیهای آوایی؛ ب) ویژگیهای املائی و رسم الخط؛ ج) ویژگیهای دستوری؛ د) سایر ویژگیهای زبانی ترجمه عتیق نیشابوری؛ ه) نمونه‌هایی از ترجمه تحت اللفظی؛ و) شرح واژه‌های نادر و کم‌کاربرد؛ ز) واژه‌های فارسی و برابره‌های قرآنی؛ ح) واژه‌های قرآنی و برابره‌های فارسی؛ ط) اختلاف نسخه‌ها؛ ی) منابع و مأخذ.

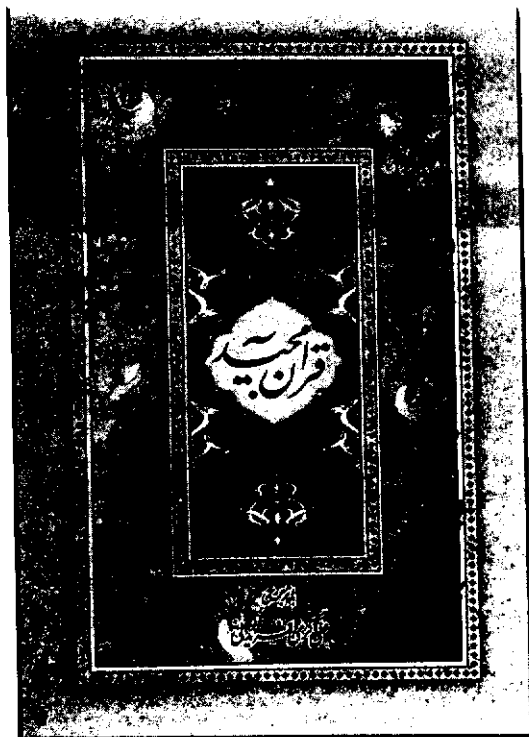
این قسمت از کار مصحح که با سعی فراوان حاصل شده، شایسته انتشار به صورت اثری مستقل است. این اثر یکی از مهم‌ترین گنجینه‌های قرآنی و ادب فارسی است که در قدم نخست به کار پژوهشگران ادبیات کهن فارسی و محققان زبان‌شناسی و تحولات زبانی فارسی می‌آید. گفتنی است پیش‌تر جزوه‌ای کوتاه با عنوان بررسی املائی دستنویس از تفسیر سوراآبادی، به همت کبری شیروانی (تهران، فرهنگستان زبان ایران، ۱۳۵۳) انتشار یافته بود که تنها ویژگیهای املائی و رسم الخط این تفسیر کهن را بررسی کرده بود.

ترجمه فارسی قرآن به قلم علی کرمی فریدنی

قرآن مجید، ترجمه به فارسی از علی کرمی فریدنی، ویراسته محمد رضا انصاری محلاتی و علی فرید، چاپ اول، قم، انتشارات حلم، ۱۳۸۴. ۶۰۴+۶۰۴ [دوازده] ص. شابک:

۱۵۸۵

این ترجمه جدید فارسی از قرآن کریم
را انتشارات حلم در زمستان ۱۳۸۴ با تیراژ
۵۰۰۰ نسخه منتشر ساخته است. مترجم،
آقای علی کریمی فریدنی (متولد ۱۳۳۴) که
پیش تر خود در شمار ویراستاران دو ترجمه
فارسی قرآن از آیت الله مکارم شیرازی و
محمد مهدی فولادوند حضور داشته و
آثاری در زمینه آموزه‌های تاریخی قرآن
تألیف کرده^۱، پیش از این تفسیر مجمع البیان
را نیز به فارسی برگردانده بوده است.

ترجمه حاضر همراه با متن عربی با رسم
الخط عثمان طه در صفحات رو به روی هم

در ۶۰۴ صفحه مکرر حروفچینی شد، است. پایان بخش اثر، «سخن مترجم» و «سخن ناشر»
است که مترجم و ناشر در آنها به معرفی قرآن و ویژگیهای ترجمه صحیح، روان و دقیق
پرداخته‌اند.

۱۵۸۶